

Vefatının 25. Yılına Doğru Süheyl Ünver'e Dair Düşünceler

Ahmed Güner SAYAR*

SÜHEYL Ünver, düşüncede ve aksiyonda bugün 90 yaşına ulaşan Cumhuriyet Türkiye'si'nin kültürel dünyasının şekillenmesinde, Osmanlı ile tarihî sürekliliğin sağlanmasında mühim çalışmalarda bulunmuş çok yönlü bir ilim, sanat ve gönül adamıdır. Ünver, çok yazmış, parmaklarının ucuyla pek çok sanat eseri (tezhip, minyatür, resim) üretmiştir. Kayda geçmiş mevcut bilgi verilerinden hareketle ortaya esasl bir Süheyl Ünver portresinin çizileceği muhakkaktır. Ancak, elde mevcut pozitif bilgi verileri bize sadece bir bilim ve sanat adamı olarak onun yüz çizgilerini aktaracaktır. Bu haliyle de olsa, Süheyl Ünver'in entelektüel portresi tamamlanmış sayılamaz. Bilinen, fakat günışığına çekilmiş olsa bile yeterince aydınlatılmamış olan gönül adamlığı ise onun kalbi-i selim tarafını temsil eder.

Süheyl Ünver'in mutasavvıf kimliğini gösterir bilgi verileri, bir "divançe-i Süheylî" olabilecek kadar çok, yazdığı mistik şiirlerinde bulunmaktadır. Fakat bunlardan öte, Süleymaniye Kütüphanesi'ne vakfettiği defterlerine saçılmış durumda bulunan notlarının toplanmasıyla onun bu gözlerden ırak kimliği ortaya çıkacaktır. Görülen odur ki, Süheyl sahibi olduğu derin ruh selamet ve aydınlığını el yapması eserlerine, kitap, makale ve gazete yazılarının satır aralarına, dostlarına yazdığı toplanmamış mektuplarına ve bilhassa, huzur veren can sohbetleriyle insanlarla ilişkilerinde dışa vuran davranışlarına taşımıştır. Bu sözlerimizin kıymet hükmü şudur: Süheyl Ünver'le, ayaküstü dahi olsa, sohbet eden herkes onun her sözü hikmete bürünmüş konuşmasından müstefid olmuşlardır. Ona tahsisi olarak sohbet yoluyla ulaşanların kişisel tarihinde bu sohbetler mühim ve kalıcı izler bırakmıştır.

Ünver'e sohbet yoluyla ulaşamayan Türk süslemesini yaşatan ellere gelince, onlar da sanat eserlerinden dışa vuran bir ruhaniyeti nasipleri nisbetinde yakalayarak, Ünver'in sanatkârlığının başka bir kimlikle beslendiğini idrak

* Prof. Dr., Beykent Üniversitesi

edeceklerdir. Benzer durum, kitap, makale ve gazete yazıları için de geçerli olacaktır. Şu kadar ki, Süheyl Ünver'in, pozitif bilgi verilerine dayalı çalışmalarında, bir mevzuun tıkanması karşısında, hiç beklenmedik bir şekilde, metafizik bir mülahazayı çalışmasına ustalıkla yorum olarak katması, objektif bilgiyi tasdik eden, kuvvetlendiren katkılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde, Ünver'in bilimsel yazılarını okuyanlar, pozitif bilginin aydınlatıldığı yolda mesafe alırlarken, metafizik dışsal şoklarla, bazı hallerde, her iki bilgi küresinin örtüştüğünü akletmeleri olağandır. Bir başka açıdan, bu yolla Ünver, ihtimal ki objektif bilgi küresine sızmak isteyen metafizik ya da subjektif-irrasyonel çıkarsamalarla bilginin kapsama alanını genişletmeyi amaçlıyordu. Bilhassa, tarih araştırmalarında sıkı bir determinist, ultra-amprisist olan Süheyl Ünver, karınca çalışkanlığı ile ulaştığı her bilgiyi toplarken yaptığı araştırmanın tıkanması, giderek kilitlenmesi karşısında, bu defa Rankevari tarihçiliğini dikkatlice subjektif alanın bilgileriyle desteklemekte bir beis görmemektedir. Ulaştığı subjektif-irrasyonel kaynakların da künyelerini göstererek bilimsel objektifliğini muhafaza etmektedir.

Ortaya çıkan entelektüel tablonun bize uzattığı ışıkların yardımıyla Süheyl Ünver'in gönülle akıl arasındaki o inanılmaz uzaklıktaki mesafeyi daralttığını, hatta onları örtüştürerek, kalb-i selimle akl-ı selime birlikte hareket edebilecekleri bir alanı kafasında yarattığını söyleyebiliriz. Bu halin bilim ve sanat adamlarının bir çoğunda görülmeysi, Süheyl Ünver'i talebelerinin ve sohbet tiryakilerinin gözünde bir çekim merkezi yapmıştır. Bu vesile ile bizzat yaşadığım bir olayı nakletmek, herhalde söz konusu noktanın anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Epey bir vakitten beri, Süheyl Hocamızın sohbetlerine Cuma günleri öğleden sonra İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü'ne gider, kendilerini dinler ve muntazaman notlar alırdım. Birgün hocamız dersini tamamladı. Birlikte dershaneden çıktık. Bineceği arabaya kadar refakat ettim. Hocamızla tam vedalaşacakken: "Efendim! Nasipse sizinle önümüzdeki hafta gene burada görüşeceğiz. Sizi bugün dinlediğim için çok mutluyum. Fakat, bu bir hafta nasıl geçecek?" deyince, hocamız buyurdular ki:

*Giderken başka bir neşe,
Dönerken başka bir şâd,
Aceb hâk-i der-i meyhâne
Kimlerden duâ almış?*

Süheyl Hoca, sanki bana bir ev ödevi vermişti. Ödevim şu idi: "Süheyl'e kimler dua etmişti?" Bunu araştıracaktım. Kafam, bu ödevi neticelendirmekle meşgulken Süheyl Hocamız hayatta idi. Ödevimi hazırlarken bir parça yol aldım ama somut bir bilgi ile techiz edemediğim için tamamlayamadım. Vefatı ertesi, Süheyl Ünver için esaslı bir biyografik çalışmanın içerisine çekildim.

Bu çalışmamı sürdürürken yardımlarını daima şükranla andığım sevgili kerimesi Gülbün Mesara Hanım, unutamayacağım bir cömertlikle, kendilerinde mevcut Süheyl Ünver arşivini istifademe sundular. Çiftelhavuzlar'da Gülbün Hanım'ın saadethanesinde çalışırken Süheyl Ünver'in henüz tasnif edilmemiş eski yazı ile kaleme aldığı kâğıt parçalarını içeren bir tomardan mühim bir not çıktı. 8 Ağustos 1941 günü, Süheyl Bey, hocası Balıkesirli Abdülaziz Mecdi [Tolun] Efendi'nin ziyaretine, Beyazıt Soğanağa'daki saadethanesine gider. O günkü sohbette Mecdi Efendi buyururlar ki:

“...Süheyl! Meczuplar sana dokunamazlar. Sen cazipler sınıfına karıştın.”

Abdülaziz Mecdi Efendi'den gelen bu tebşir ile kafamdaki düğüm çözüldü. Süheyl Ünver, vefatıyla varlığın büyük teklğine, âlem-i cemâle gitti. Fâni vücudunu, diğer ölülerimize yaptığımız gibi, sadece toprağın merhametine teslim etmedik. Zira, Ünver'in eserleri buna izin vermedi. Vefatından bugüne 25 yıl geçti. Muazzam ruhu sevenlerine, yakınlarına ve öğrencilerine taksim olmakla büyüklüğünden zerre miktar bir şey kaybetmedi. Şu kadar ki, onunla çeşitli bağlamlar içerisinde bir yakınlık kuran herkes, kendi gönül evinde ya da akıl evinde yaşattığı Süheyl'le meşgul oldu. Bu meşguliyet, işin zata mahsus (kişiye özel) yanını temsil etmektedir. Madalyonun öteki tarafına geçince, işte orada eserlerinden dışa vuran bir Süheyl Ünver vardı. Bugün itibarıyla, Süheyl Ünver kendisiyle tanışmak isteyenleri orada beklemektedir. Dolayısıyla, ortada bir miras vardır. Bu mirasın dökümü onun yayınlanmış eserleri yanında, başta yayınlanmamış el yapması defterleri ile arşivinde bulunan ve sayısını bilmediğimiz konu ve şahıs başlıklarına göre tanzim edilmiş dosyalardır. Yayınlanmış eserlerinin -kitap, makale, risale, gazete yazıları olarak- tamamına yakın dökümünü A. Süheyl Ünver Bibliyografyası'nda bulmak mümkündür. Ünver mirasının en önemli damarı ise, sayısını tam olarak bilemediğimiz el yapması defterleridir. Bu defterlerden 1200 kadarı Süleymaniye Kütüphanesi'ne bizzat Süheyl Ünver tarafından vakfedilmiştir. Oradaki defterlerin sayısı ve isimlerini içeren liste elimizde bulunmaktadır. Söz konusu 1200 defterden, şimdye değin, 20 civarında defterin tıpkıbasımının gerçekleştirildiğini kaydedelim. Süleymaniye Kütühanesi'ndeki defterlerin dışında Ünver'in kerimesi Gülbün Mesara Hanım'ın arşivinde 400 kadar defter daha vardır. Ancak, bunların önemli bir kısmı natamam vaziyettedir. Bu defterlerden de sadece ikisinin tıpkıbasımı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, gene sayısını ve isimlerini bilmediğimiz Ünver defterlerinden bazıları, Ankara'da Türk Tarih Kurumu'ndadır. Bunların dışında, bilebildiğimiz kadarıyla, Uğur Derman arşivinde 25 kadar mektup-defter bulunmaktadır. Süheyl Ünver'in aklalmaz bir çalışkanlıkla yaptığı defterlerin hülasası nedir? Bir sohbetimizde Süheyl Hocamıza sormuştum: “Neden sayısı 2000'lere varan el yapması bu defterleri hazırladınız?” Hocamız buyurdular ki: “Şayet Selçuklulardan günümüze 10 tane el yapması defter ulaşmış olsaydı biz bugün Batı'ya karşı daha kuvvetli

olurduk. Onlar yapmamış, ben bunları yapmayı, ülkeme vakfetmeye gayret ettim ve bu topraklarda geleceğimize mütevazı bir katkıda bulunmak istedim. Benim düşüncem budur.”

Süheyl Ünver muhteşem bir arşiv bırakmıştır. Maalesef onun arşivi parçalanmıştır. Süleymaniye Kütüphanesi'ne bağışladığı arşivinin yanında bilim tarihine ait toplamaları Kandilli Rasathanesi'ne, tarihle ilgili olanlar Ankara'da Türk Tarih Kurumu'na bağışlanmıştır. Ayrıca kurucusu olduğu İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü'nde kütüphanesi yanında özellikle tıp tarihi ile alakalı toplamalarını içeren dosyalar bulunmaktadır. Kerimesi Gülbün Mesara'da bulunan arşivinin belki dikkate değer yanı hâlâ tasnif edilmeyi bekleyen notların zenginliğidir.

Süheyl Ünver'in bir insan olarak bıraktığı en zor ve zahmetli miras onun kalb-i selim, akl-ı selim ve zevk-i selim damarlarını başarıyla birlikte yol alacakları bir sarmala dönüştürmesidir. Süheyl Bey'in bu farklı üç boyuttan en fazla dışa vuran ve bilinen cephesi zevk-i selim kimliği olmuştur. Eserleriyle, Türk tarihinde, asırlar içerisinde farklı sanat dallarında Türk zevkinin doğuşunu, bunlardan bazılarının benimsenip gelenekselliğe dönüşümünü, nihayet bazılarının da çözülmesini ve kilitlenmesini tarihi kayıtlara göndermede bulunarak incelemiştir. Bu keyfiyet, onun bir ilim adamı olarak sanat tarihçiliğini gösterir. Ancak, onun bir de sanatkâr kimliği vardır. Tezhip, minyatür, hat sanatı vd. yanında sadece Osmanlı'dan Cumhuriyete ulaşmadan kesilen, parlaklığını yitiren bazı dalları da canladığı görülmektedir. Mesela, kaat'ı sanatı üzerine yaptığı ilmi çalışmalar ve bizatihi kendisinin ürettiği el yapması kaat'ı örnekleri bu cümledendir. Süheyl Ünver'in zevk-i selime açılan bir diğer yönü de onun suluboya ve karakalem ressamlığıdır. Bu çizgide hocası Üsküdarlı ressam Ali Rıza Bey'dir. Daha sonraki yıllarda Ünver, klasik resim anlayışını terk ederek belgesel resim anlayışına geçmiştir. Ayrıca, şairdir de. Şayet yazdığı şiirler toplanacak olsa, bunlar bir divan teşkil etmeseler bile bir “Divançe-i Süheylî” olacak kadar çoktur.

Süheyl Ünver'in bir hekim, bir Türk tarihçisi olarak kaleme aldığı eserlerini herşeyden önce birer yol açıcı olarak görmek gerekiyor. Onun bir müthiş projesi olan Türk tarihinin sürekliliği içerisinde yaptığı tıp tarihi araştırmalarıyla, 1071 öncesini Türk-Anadolu tıbbıyla eklemelediği görülecektir. Ayrıca, Osmanlı asırları içerisinde saçılmış tıp tarihine ilişkin monografileri de bulunmaktadır. Bugün ortada bir Türk tıp tarihi yoktur. Ancak, yazılacak olsa tıp tarihi araştırmacıları, Süheyl Ünver madeninde işleyebilecekleri birçok cevherin kendilerini beklediğini göreceklerdir. Süheyl Ünver'in, vefatlarıyla toprağın merhametine terk edilen birçok hekim için kaleme aldığı nekroloji yazıları da bir kadirbilirlik ve vefa örneğidir. Şayet bunlar toplanacak olsa, İbnüleminvari bir “Son Asır Türk Hekimleri” başlığı verilecek mühim bir biyografik eser ortaya çıkacaktır.

Elbette, bu kısa soluklu yolculuk, Ünver madeninin içerdiği bilgi verilerine dair bir iki fırça darbesinden ibarettir, dolayısıyla ortaya konulan tablo eksiktir. Buna rağmen, Ünver'in bıraktığı miras, ufkunun genişliği, zeminin derinliği ile inanılmaz bir zenginliktedir. Netice itibariyle, bu miras bu milletindir. Bu mirası kullananların Türk kültür tarihinin şimdiye değin karanlıklar içinde kalmış köşelerine ışıklar salacağından şüphe etmiyoruz. Süheyl Ünver, yaptığı yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerinde gördüğü yerleri Evliya Çelebi ruhuyla el yapması defterlerine kaydeder, ayrıca Çelebi'de olmayan resim boyutuyla tezyin ederdi. Gittiği yerlerdeki kütüphanelerdeki yazma kitapların künyelerini alır, derkenarları not ederdi. Bu haliyle o, Katip Çelebi'yi izlemiştir. Fakat, görünen odur ki Süheyl Ünver, iki Çelebi'yi, Evliya Çelebi ile Katip Çelebi'yi çalışmalarında başarıyla bir etmiş, müstesna bir akl-ı selim sahibi araştırmacıdır.

Süheyl Ünver'in yayınlanmış eserleriyle, yayınlanmamış defterlerinde arşivindeki dosyaların dışı dokunur kısmı, buna suluboya resimlerini de katmak gerek, İstanbul'la alakalı olanlardır. Düşüncesinde ve somutlaşmış eserlerinde bu kadar ciddi bir yer tutan İstanbul'un bu önemi nereden kaynaklanmaktadır? Herhalde, bu sorunun cevabını, İstanbul'un müstesna coğrafyası ile dikkate değer tarihi birikiminde, kısaca zemin ve zamanın muhteşem birlikteliğinin ortaya koyduğu emsalsiz terkipte aramamız gerekiyor. İstanbul, iki büyük cihan devletine, Bizans ve Osmanlı'ya kesintisiz 1500 yıl başkent olmuştur. Ünver'i büyüleyip teslim alan İstanbul gizini, onun şu tesbitinde bulduk: "Ben 1500 yıllık İstanbulluyum. 1000 yıllık Hristiyan, 500 yıllık da Müslüman İstanbulluyum." Aslında Ünver, doğumu, yetişmesi, aldığı kültür ve nihayet ölümü ile kavuştuğu toprağı ile İstanbulludur. Onu has bir İstanbullu yapan gerçek, bu şehrin pitoresklerini yakalamak isteğiyle açıldığı İstanbul'a dair sadece kalemiyle yazdıkları değil, fırçasının ucundan dökülen ruhlu İstanbul köşeleridir.

İlk kez büyük bir şuurla açıldığı İstanbul, doğası, insanı, tarihi eserleri ve sokak ve evleriyle tıpkı onun elyazması bir eserde karşısına çıkan enfes tezhip örneklerini andırıyordu. Gerçek çizgilerini ancak Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirlerinde, Abdülhak Şinasi Hisar'ın romanlarında, Hoca Ali Rıza Bey'in suluboya ve karakalem resimlerinde gördüğümüz bu son güzel İstanbul'u Süheyl Ünver doya doya yaşadı. Şehri keşfetmeye başlaması ise Mütarake günleriyle birliktedir. O günlerden vefatına değin, eksilmeyen bir sevgi ve çalışma temposu ile, İstanbul'un tarihi ve tabii güzelliklerini İstanbul efendiliğiyle birlikte tesbit ederken, belgesel resim yaparak sahneyi terk etmiş tarihi köşe taşlarını derin bir vukuf ile tesbit etti. Fotoğraflar çekti, hemşehrileriyle konuştu. Onlardan, İstanbulla alakalı sözel tarihe ilişkin bilgi verilerini kaydetti. Neticede topyekün bir İstanbul belgeseli olabilecek son derece kıymetli yüzlerce dosya, onlarca defter hazırladı, makale ve kitaplar neşretti. Ünver'in yayınları ile arşiv kayıtlarında İstanbul'un bulunduğu kıymetin özü şudur: "İstan-

bul, bütün Türk tarihinin, Türk coğrafyasının bir terkibi, bir hülasası ve bir tecellisi olmuştur.” Kalemikle ve fırçasıyla tespitlerini başarıyla gerçekleştirdiği fakat şimdi yok edilmiş İstanbul’a dair haykırışı ise şöyledir: “Bugünkü ihmallerimizle İstanbul’un en ruhnüvaz hatıralarını yok ettik ve şehrimizi acı hallere koyduk. İstanbul, en son bundan yarım asır önce... gıpta olunacak bir huzur, sükûn ve şiir şehri idi.”

Artık bugün avucumuzdan kaçırdığımız İstanbul’un tesellisini onun fırça ve kaleminde, toplamalarında ararken, Süheyl Ünver bütün bu çalışmalarıyla adını tereddütsüzce bu büyük şehrin kütüğüne kaydettirmiş, selefleri İhtifalci Mehmed Ziya Bey, Balıkhane nazırı Ali Rıza Bey ile çağdaşları İbrahim Hakkı Konyalı ve Reşat Ekrem Koçu ile birlikte anılmaya hak kazanmıştır.

Bu müthiş Türk, kendi entelektüel birikimini nasıl gerçekleştirmiş ve zoru başarmıştır? Dedesi ünlü hattat Mehmed Şevki Efendi’nin Haseki’deki konağı bir sanatkârlar ocağı, duvarları hat sanatının enfes örneklerinin teşhir yeriydi. Süheyl Ünver, daha çocuk denecek yaşlardan itibaren, kendisini zevk-i selime götürecektir kimlik kazanımlarının ilk temrinlerini burada yaptı; işleyeceği çoğu malzemeyi de burada hazır buldu. Artık, kendi odasını nasıl tezyin edeceğini biliyordu. Bu bilgi ve duygu ile doktora sonrası çalışmaları için gittiği Paris’teki odasının duvarlarını Türk sanatının tezhip, hat örnekleriyle süsledi. Günlük mesaisini tamamlayıp odasına çekildiğinde, sanki Haseki’deki evin odasına girmiş gibi oluyordu. Süheyl Bey, İstanbul’u Paris’e taşımıştı. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Batı’dan maddi hayatımıza ait çok şey alınmakta, bunlar, Garb’ın madde-dışı değerleri ile birlikte ruhu yiyip bitiren aşağılık kompleksinin temsilcisi Türk taşıyıcılarla yurda getirilmekteydi. Oysa Süheyl Ünver, Paris günlerinde hekimlik çalışmaları yanında, Bibliotheque National’da Şark yazmaları arasından Türk süslemesi örneklerini çıkaran bir veli idi. Zira, onda Garb’a gidişin şaşkınlığı yoktu. Daha Paris’e gelmeden önce, kendisine tahmil ettiği muazzam yol haritasına uygun bir şekilde çalışıyordu. Bunu anlamakta zorluk çekmiyoruz. Fakat, bir de Süheyl’in Paris’te bir Türk sembolü oluşunu mümkün kılan ruh tarafı var. Süheyl Hoca bir sohbetinde anlatmıştı: “Yıl 1927. Paris’e gitmezden evvel Hocam Mecdi Efendi’nin ziyaretine gitmiş, ‘Efendim! Paris’ten bir emriniz var mı?’ demiştim. Mecdi Efendi buyurdular ki: ‘Süheyl, İstanbul’daki hal-i etvarını Paris’te de muhafaza et!’ İşte bu söz, beni dünyanın bir numaralı batakhanesinde korumuştur.”

Süheyl Ünver, bir büyük ruha mâlikti. Bu mâlikiyet, bir kılıç gibi, ölümüyle kınından çıktı, eserleri ve bilhassa 25 yıl içinde yayınlamasına geçilen el yazması defterleri ile akl-ı selim sahiplerini büyülemeye başladı. Başka bir Süheyl doğuyor, ruhlarda bir büyülenmeyi gerçekleştiriyordu. Bu cihadın, şimdiki ve gelecek nesillerdeki cihangirâne fetihlerinin önümüzdeki bin yılın eşğine Türklüğü sağlam bir ruhla götüreceğinden şüphe etmiyoruz. Yoksa, ölüm denen mana, ölenin toprağın kınına sarılarak sadece toprağın insafına teslim ve terk

edilmesiyle, kısaca unutmakla kendi varlığını tescil ettiriyor. Oysa Süheyl Ünver öyle bahtiyar insanlardandır ki ölümüyle keskin bir kılıç gibi kınını terk ederek üstlendiği muazzam misyonu somutlaştırıyor. Ona koşacak olanlar, bu topraklardaki garipliklerinin bittiğini göreceklerdir.

Benim Süheyl Ünver hakkındaki kanaatimin özü şudur: Türklüğün bu topraklardaki bekaasına sönmeyen bir imanla bağlı, bu imanla eser üstüne eser vermiş gönlü saf veliler ordusunun mütevazı bir eri, Allah'ın da bize bir güzel emanetidir. Bu emanetin bilinci ise, onun kalplerimize iman, aklımıza çalışma gayretini veren bir örnek insan olmasıdır.

İstanbul Konulu Seçme Bibliyografya

Kitaplar

- Ünver, A. Süheyl, *İstanbul Risaleleri*, İsmail Kara (yay. haz.), I, II, III, IV, İstanbul, 1995; V, 1996.
- Ünver, A. Süheyl, *Bir Ramazan Binbir İstanbul*, İsmail Kara (yay. haz.), İstanbul, 1997.
- Ünver, A. Süheyl, *Fatih'in oğlu Bayezid'in Suyolu Haritası Dolayısıyla 140 Sene Önceki İstanbul*, İstanbul, 1945. (Aynı yazı: A. S. Ünver, *op. cit.*, I, 1995, s. 123-172. Kısaltılmış olarak: "Bayezid Su Yolları haritası", *İstanbul Ansiklopedisi*, c. IV, İstanbul 1960, s. 2258-2261.)
- Ünver, A. Süheyl, *İstanbul Rasathanesi*, Ankara, 1969. (Aynı yazı: *op. cit.*, V, 1996, s. 61-215.)
- Ünver, A. Süheyl, *İstanbul Üniversitesi Kuruluşu 500. Yılı Vesilesiyle Fatih Devri Neşriyatımız ve Teşhir Olunan Eserlerin Kataloğu*, İstanbul, 1953.
- Ünver, A. Süheyl, *İstanbul Üniversitesi Tarihine Başlangıç, Fatih Külliyesi ve Zamanı İlim Hayatı*, İstanbul, 1946. (Aynı yazı: *op. cit.*, c. I, 1995, s. 173-495.)
- Ünver, A. Süheyl, *İstanbul'da Sahabe Kabirleri*, İstanbul, 1953. (Aynı yazı: *op. cit.*, III, 1995, s. 221-295.)
- Ünver, A. Süheyl, *İstanbul'dan Bir Demet*, İstanbul, 1997.
- Ünver, A. Süheyl, *İstanbul'un Mutlu Askerleri ve Şehid Olanlar*, Ankara, 1979. (Aynı yazı: *op. cit.*, V, 1976, s. 217-414.)
- Ünver, A. Süheyl, *Sevdiğim İstanbul* (İstanbul, 1996)

Makaleler

- "1260'ta (1844) İstanbul'da Atar ve İspençiyarların Sayısı", *Dirim*, 1946, sy. 11, s. 415-416. (Aynı yazı: 1945-1946 *Eczacılar Yıllığı*, İstanbul, 1946, ayrı basım.)
- "150 Sene Önce Beyoğlu ve Civarı", *Önasya*, 1971, sy. 66.
- "18. Asır Başlarında İstanbulumuzun Bazı Önemli Semt ve Mahalle Adları, Hekim ve Cerrah Dükkanları", *Dirim*, 1948, sy. 6, s.114-116.

- “18. Asırda Üsküdarlı Lâleciler”, *Üsküdar Gençlik Sesi*, 1963, sy. 3, s. 2.
- “Anadolu ve İstanbul’da İmarethanelerin Aşhane, Tabhane ve Misafirhanelerine ve Müesseslerinin Ruhî tekamüllerine Dair”, *İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 1941, sy. 15, s. 1973-1979.
- “Bahariye’de Üzücü Bir Saat”, *Hür Vatan* (12.12.1961).
- “Bir Asır Önce İstanbul Sahillerindeki Mahal İsimleri”, *Yeni Tarih Dünyası*, 1954, sy. 16, s. 638.
- “Boğaziçi İçme Suları Üzerine”, *İstanbul Boğaziçi ve Çevre Sorunları Sempozyumu*, İstanbul, 1973, s. 109-110. (Aynı yazı: *İzlem*, 1973, s. 4-5.)
- “Boğaziçi ve Haliç Deniz Kenarı Çeşmeleri”, *Önasya*, 1970, sy. 61-62.
- “Bundan 100 Sene Önce İstanbul’da Sultanların ve Üzeri Kurşun Örtülü Büyük Vüzera Camilerinin Bazı İsimleri Hakkında”, *Yeni Tarih Dünyası*, 1954, sy. 15, s. 602.
- “Çemberlitaş”, *Hareket* (20.02.1963).
- “Dünden Bugüne: Eyüp Sultan”, *Antika*, 1985, sy. 2, s. 24-26.
- “Dünden Bugüne: Kaybolan Semtler ve Binalar”, *Antika*, 1985, sy. 1, s. 48-50.
- “Dünden Bugüne: Üsküdar”, *Antika*, 1985, sy. 3, s. 23-25.
- “Eski ve Yeni İstanbul Topoğrafyası”, *Vatan* (28.06.1948). (Aynı yazı: *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, nr. 79, 1948, s. 10.)
- “Fatih Camiindeki Kütüphane Hakkında”, *Cumhuriyet* (04.12.1943).
- “Fatih Devrinde İlim ve Sanat”, *Açılış*, 1953, s. 23.
- “Fatih ve İstanbul’un Suyu”, *Tarihten Sesler*, 1944, sy. 119, s. 4-10.
- “Fatih Zamanında İstanbul Nüfusu”, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, nr. 124, 1952, s. 16.
- “Galata, Beyoğlu ve Beşiktaş Semtlerinde İstanbul’da 167 Sene Önceki Çeşmelere Dair”, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, nr. 252, 1963, s. 8-12.
- “Galatasaray Kütüphanesi Hakkında”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 1963, sy. 1-2, s. 42-45.
- “Güzel İstanbul’un Çirkin Binaları”, *Vatan* (26.04.1953).
- “İstanbul Anlayışı”, *Diyanet Gazetesi* (15.02.1975).
- “İstanbul Halkının Ölüm Karşısındaki Duyguları”, *Yeni Türk*, nr. 68, 1938, s. 312-321.
- “İstanbul Hamamları, Hali ve İstikbali”, *Yeni İstanbul* (29.07.1972).
- “İstanbul Harben mi Alındı, Sulhen mi?”, *Tarihten Sesler*, 1944, sy. 22-23, s. 6-8. [Aynı yazı: *Vatan* (10.07.1948); *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, nr. 125, 1952, s. 12-13.]
- “İstanbul Medreseleri”, *Milliyet* (08.08.1952).
- “İstanbul Meyveleri Üzerine”, *İstanbul Boğaziçi ve Çevre Sorunları Sempozyumu*, İstanbul, 1973, s. 98-108. [Aynı yazı: *Yeni İstanbul* (12.11.1973); *İstanbul Armağanı-2*, M. Armağan (yay.), İstanbul, 1996, s. 59-68.]

- "İstanbul Muvakkithanelerine Ne Gibi Levhalar Asılıdır?", *Türk Halk Bilgisi Haberleri*, 1947, sy. 125, s. 33-35.
- "İstanbul Yatırları", *Milliyet* (03.09.1952). (Aynı yazı: *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, nr. 128, 1952, s. 5-6.)
- "İstanbul Yedinci Tepe Hamamlarına Dair Bazı Notlar", *Vakıflar Dergisi*, 1942, sy. 2, s. 245-251.
- "İstanbul'a Ait Tarihi Koleksiyonlar", *İstanbul Şehremaneti Mecmuası*, 1928, sy. 48, s. 729-734.
- "İstanbul'a Bir Asma Köprü Yapılmalı mı?", *Son Saat* (02.03.1952).
- "İstanbul'a İsim", *Vatan* (12.04.1953).
- "İstanbul'da Bimaristanlar-Hastahaneler", *Mediko-Sosyal Sağlık Dergisi*, 1962, sy. 8, s. 13-13.
- "İstanbul'da Yeniçeri Kullukları", *Tarih Dünyası*, 1950, sy. 18, s. 781-782.
- "İstanbul'un 31 Kapısı", *Vatan* (19.07.1948).
- "İstanbul'un Bazı Acı ve Tatlı Sularının Halkça Makum Şifa Hassaları Hakkında", *İstanbul Belediye Mecmuası*, nr. 121-122, 1934, s. 89-94. (Aynı yazı: A. S. Ünver, *op. cit.*, I, 1995, s. 65-72.
- "İstanbul'un En Eski Mezarlığı Hakkında: Tokmak Tepe", *Arkitekt*, 1950, sy. 221-222, s. 110-114.
- "İstanbul'un Eski Muaşeret Adabından Bir Katre", *Yeni İstanbul* (20.08.1972).
- "İstanbul'un Fethi", *Milliyet* (29.05.1952). (Aynı yazı: "İbni Kemal'e Göre İstanbul'un Fethi", *Yeşil Irmak*, nr. 1, 1954, s. 1-2.)
- "İstanbul'un İlk Kütüphanesi Hakkında", *Akşam* (31.08.1941). [Aynı yazı: *Ülkü*, 1942, sy. 17, s. 9-10.)
- "İstanbul'un İlk Yangın Kulesi", *Hayat Tarih Mecmuası*, 1971, sy. 9, s. 36-40.
- "İstanbul'un Tepeleri ve Sahipleri", *Vatan* (16.09.1951).
- "İstanbul'un Yangınları", *Tarih Dünyası*, nr. 33, 1952, s. 1338-1341.
- "İstanbul'un Yüzü", *İstanbul* (15.04.1973).
- "İstanbul'un Zaptından Sonra Türklerde Tıbbi Tekamüle Bir Bakış", *Vakıflar Dergisi*, 1938, sy. 1, s. 71-81.
- "İstanbul'da Bir Gezinti", *Yeni İstanbul* (04.02.1973).
- "Sadaka Taşları", *Hayat Tarih Mecmuası*, 1967, sy. 11, s. 12-13. [Aynı yazı: *Diyanet Gazetesi* (15.07.1977)]
- "Seksen Sene Önce İstanbul'da Tiyatro Faaliyeti Üzerine", *Türk Yurdu*, 1961, sy. 295, s. 49-53.
- "Sipahizâde'ye göre İstanbul Hakkında Bazı Eskimiş Bilgiler", *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, 1961, sy. 235, s. 11-12.
- "Su ve İstanbul", *Milliyet* (23.10.1952).
- "Tanpınar'ın İstanbul'u Emaneti", *Hür Vatan* (15.03.1962).
- "Tarih Boyunca İstanbul'un En Şiddetli Kışları", *Vatan* (7. II. 1950)
- "Tarih ve İstanbul Bahçeleri", *Önasya*, 1970, sy. 58.

“Üsküdar”, *Türk Yurdu*, 1961, sy. 293, s. 44. [Aynı yazı: *Üsküdar'ın Sesi*, sy. 12-13 (14 ve 21. 08.1967)]

“Vükela Vapuru”, *Türk Yurdu*, 1961, sy. 296, s. 23. (Aynı yazı: *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, nr. 245-246, 1962, s. 6-7.)

“XIX. Asırda İstanbul'da Malûl Dilenciler ve Ressam Preziosi”, *Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası*, nr. 12, 1936, ayrı basım.

“XV. Asırdan XIX. Asıra Kadar ve XIX. Asırda İstanbul'daki Sivil ve Askeri Hastaneleri”, *Dirim*, 1936, sy. 1, s. 19-21.

Vefatının 25. Yılına Doğru Süheyl Ünver'e Dair Düşünceler

Ahmed Güner SAYAR

Özet

Süheyl Ünver, Cumhuriyet Türkiyesi'nin kültürel dünyasının şekillenmesinde, Osmanlı ile tarihi sürekliliğin sağlanması noktasında mühim çalışmalarda bulunmuş çok yönlü bir ilim, sanat ve gönül adamıdır. Çok yazmış, pek çok sanat eseri (tezhip, minyatür, resim) üretmiş olan Ünver'in aynı zamanda mutasavvıf kimliği de bulunmaktadır. Vefatının 25. yılına doğru Süheyl Ünver'e dair düşüncelerimizi serdettiğimiz bu makalemizin sonunda, kendisinin İstanbul konulu eserleri üzerine seçme bir bibliyografya yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Süheyl Ünver, İstanbul, Bibliyografya, Kitap, Makale

Thoughts on Süheyl Ünver Towards his 25th Death Anniversary

Ahmed Güner SAYAR

Abstract

Süheyl Ünver is a multidimensional man of arts and sciences, who had a significant role in the shaping of the cultural world of Republican Turkey and providing historical continuity with the Ottomans. Aside from his many written works and artistic products such as miniatures and paintings, Ünver is known for his Sufi identity. A selected bibliography of his works on Istanbul accompanies this article on our thoughts about Süheyl Ünver towards his 25th death anniversary.

Keywords: Süheyl Ünver, Istanbul, Bibliography, Book, Article